

A. Εισαγωγή

Η παρούσα στρατηγική διαμορφώνεται μετά από πρόσκληση της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης Ε.Π. Περιφέρειας Κρήτης για την υποβολή προτάσεων στρατηγικής ΟΧΕ, στο πλαίσιο του ΕΠ Κρήτη 2014-2020.

Οι πόροι του ΕΠ Κρήτη 2014-2020, οι οποίοι διατίθενται για χρηματοδότηση των στρατηγικών ΟΧΕ ανέρχονται συνολικά σε 30.300.000 ευρώ και αφορούν τις τρεις (3) ΟΧΕ: ΟΧΕ στην ΠΕ Ρεθύμνου, ΟΧΕ στην ΠΕ Λασιθίου και ΟΧΕ περιοχών φυσικού κάλους UNESCO.

Η στρατηγική ΟΧΕ για την περιοχή παρέμβασης Ρεθύμνου θα πρέπει να βασίζεται στις πραγματικές αναπτυξιακές ανάγκες της περιοχής παρέμβασης, βάσει μίας αξιόπιστης χωρικής και δημογραφικής ανάλυσης στην οποία θα προσδιορίζονται οι προκλήσεις, τα δυνατά σημεία, οι αδυναμίες και οι ευκαιρίες, η μεσοπρόθεσμη/ μακροπρόθεσμη στόχευση και προοπτική τουλάχιστον μέχρι το 2023. Θα πρέπει επιπλέον να προτείνεται ένα σύστημα αλληλένδετων δράσεων που θα επιδιώκουν την επίτευξη μακροχρόνιας βελτίωσης των οικονομικών, περιβαλλοντικών, κλιματικών και δημογραφικών συνθηκών της ΠΠ.

Η στρατηγική ΟΧΕ θα πρέπει επιπλέον να συμβάλλει στην ικανοποίηση των ειδικών στόχων του ΕΠ Κρήτη 2014-2020 και ως εκ τούτου στην εκπλήρωση των δεικτών, οι οποίοι έχουν προσδιοριστεί στο επίπεδο κάθε μιας από τις επενδυτικές προτεραιότητες, και τέλος να είναι ρεαλιστική τόσο ως προς τη δυνατότητα υλοποίησης από τους εν δυνάμει δικαιούχους των προτεινόμενων δράσεων, και να περιγράφει με σαφήνεια τους τρόπους υλοποίησης της στρατηγικής.

B. Διατύπωση οράματος - στρατηγικού στόχου

1) Οι αρχές του επιχειρησιακού σχεδιασμού για την ΟΧΕ ΡΕΘΥΜΝΟΥ

Με βάση την αποκτηθείσα εμπειρία αναπτυξιακού σχεδιασμού της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου, της προγραμματικής περιόδου 2007-2013, αλλά και την αποτίμηση της προσβασιμότητας σε συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα, εξάγονται χρήσιμα συμπεράσματα και ορίζονται οι αρχές του σχεδιασμού για τη νέα περίοδο, οι οποίες οφείλουν να αποτελέσουν τον οδικό χάρτη για τον προγραμματισμό των νέων έργων και παρεμβάσεων, αλλά και την κατάρτιση ολοκληρωμένης, πολύ-τομεακής και πολύ-ταμειακής προσέγγισης των τοπικών υποθέσεων.

Ο νέος σχεδιασμός για την ΟΧΕ στην ΠΕ Ρεθύμνου λαμβάνει υπόψη τις παρακάτω βασικές αρχές:

- Συνέχιση της ένταξης των βασικών αρχών του σχεδιασμού αλλά και στις προτεραιότητές τη Βιώσιμη Ανάπτυξη και τη Βιώσιμη Κινητικότητα και προώθηση της φιλοσοφίας των ολοκληρωμένων και συσχετισμένων παρεμβάσεων
- Ενίσχυση της διαφορετικότητάς από τις υπόλοιπες χωρικές ενότητες του νησιού
- Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς σε σχέση με τις όμοιες σε κλίμακα, μέγεθος και φυσιογνωμία πόλεις της Ελλάδας και της Ευρώπης
- Προώθηση της έξυπνης εξειδίκευσης και των επιμέρους θεματικών αξόνων του ΕΠ Κρήτη 2014-2020 με έμφαση την χωρική ενότητα της ΟΧΕ Ρεθύμνου
- Προώθηση έργων με χρηστικότητα για τον πολίτη και τον επισκέπτη
- Έμφαση στην εξωστρέφεια των κοινοτήτων και τη συμπληρωματικότητα των έργων
- Διαμόρφωση σύγχρονης και διακριτής ταυτότητας για την χωρική ενότητα της ΟΧΕ Ρεθύμνου

2) Το όραμα

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΜΕ ΑΞΟΝΑ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ, ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΤΗ ΦΥΣΗ

«Όραμα της χωρικής ενότητας Ρεθύμνου-Αγ. Βασιλείου είναι να αποτελέσει ένα διεθνή σύγχρονο και βιώσιμο τουριστικό, πολιτιστικό, φυσιολατρικό προορισμό με έμφαση στην καινοτομία και στην επιχειρηματικότητα που θα μπορέσει να προσφέρει σε κατοίκους και επισκέπτες υψηλή ποιότητα ζωής, εργασίας και αναψυχής, περιορίζοντας τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές ανισότητες και ενισχύοντας την χωρική συνοχή»

Κεντρική επιδίωξη είναι να δημιουργήσουμε μια περιοχή φιλική, φιλόξενη, ελκυστική για τους επισκέπτες και τους πολίτες της αλλά κυρίως για τους νέους. Μια πόλη που να αγκαλιάζει τους νέους που θέλουν να εργαστούν, τους νέους επιστήμονες, τους νέους αγρότες, που θα αποτελέσουν έναν υγιή και παραγωγικό κοινωνικό ιστό. Μέσα από τις παράλληλες βιώσιμες αστικές παρεμβάσεις και πολιτικές μας σε όλους τους τομείς της οικονομίας, θα κάνει την πόλη μας πρότυπο ποιότητας και βιώσιμης ανάπτυξης για την Κρήτη, την Ελλάδα αλλά και την Ευρώπη.

Το αναπτυξιακό όραμα της περιοχής θα επιτευχθεί με επίκεντρο τον τουριστικό τομέα (ποιοτική διαφοροποίηση υφιστάμενου μοντέλου sun & beach) με ισότιμη υποστήριξη από τον πρωτογενή – αγροτοδιατροφικό τομέα (κτηνοτροφία, αλιεία, αγροτική παραγωγή προϊόντων ποιότητας), και σύνδεση των δύο τομέων με μικρή μεταποιητική – δευτερογενή δραστηριότητα, ενώ παράλληλα θα επιδιωχθεί η ουσιαστικότερη συμβολή των ακαδημαϊκών και ερευνητικών ιδρυμάτων στη διασύνδεση με την τοπική κοινωνία και το τοπικό παραγωγικό σύστημα

Ο όλος σχεδιασμός γίνεται με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των Δημοτών και των επισκεπτών της συνολικής περιοχής μέσω της διαφύλαξης και αναβάθμισης των περιβαλλοντικών πόρων, μέσω της υλοποίησης κοινωνικών δράσεων που συμβάλλουν στην συνοχή του κοινωνικού ιστού, που έχει πληγεί ποικιλοτρόπως τον τελευταίο καιρό, μέσω δράσεων ενίσχυσης του τουριστικού και πολιτιστικού προϊόντος αλλά και του αγροτικού τομέα και μέσω κατάλληλων πολεοδομικών και κυκλοφοριακών παρεμβάσεων στον αστικό ιστό της πόλης. Μέσα από την ενθάρρυνση της χρήσης των εναλλακτικών μορφών μετακίνησης για σύντομες σχετικά διαδρομές, της υλοποίησης εκτεταμένων πεζοδρομήσεων και κατασκευής ποδηλατοδρόμων, μέσα από την διαμόρφωση θελκτικών χώρων κοινωνικής συνεύρεσης και αναψυχής, οι Δήμοι Ρεθύμνου και Αγίου Βασιλείου προωθούν ένα μοντέλο λειτουργίας της πόλης που περιορίζει τις περιβαλλοντικές επιβαρύνσεις και ενθαρρύνει έναν ηπιότερο και κοινωνικότερο τρόπο ζωής.

Βασικός στόχος των δήμων Ρεθύμνου και Αγίου Βασιλείου είναι η ανάπτυξη τους, η οποία θα έλθει μέσα από ένα ολοκληρωμένο στρατηγικό σχέδιο βιώσιμης ανάπτυξης το οποίο έχει διπλή διάσταση. Κινείται σε δύο συνιστώσες. Την χωρική και την τομεακή. Δύο συνιστώσες οι οποίες άλλοτε είναι και συμπληρωματικές και άλλοτε έχουν μία παράλληλη, παραπληρωματική πορεία. Δύο διαστάσεις που η τομή και σύζευξή τους μπορεί να φέρει πολλαπλασιαστικά οφέλη για το Δήμο.

Η χωρική διάσταση περιλαμβάνει ολοκληρωμένο πρόγραμμα αστικής ανάπτυξης, ολοκληρωμένο πρόγραμμα περιαστικής ανάπτυξης, αναπτυξιακό διαδημοτικό τόξο,

ολοκληρωμένο σχέδιο προστασίας και διαχείρισης παραλιακού μετώπου και ολοκληρωμένο πρόγραμμα ανάπτυξης ενδοχώρας.

Η τομεακή διάσταση περιλαμβάνει τη βιώσιμη κινητικότητα, την προστασία και αύξηση του πρασίνου, προστασία ρεμάτων-τοπίου και περιοχών ταυτότητας, ευπαθών περιοχών και παραλιακών ζωνών, ενεργειακή κατάσταση δήμου, εξοικονόμηση ενέργειας και μείωση εκπομπών CO₂ (παρακολούθηση δεικτών βιωσιμότητας), κοινωνική συνοχή, αγροτική, τουριστική και πολιτιστική ανάπτυξη της ενιαίας αυτής ενότητας για την ΟΧΕ Ρεθύμνου.

Οι δυο τομείς στους οποίους αναμένεται να πέσει το μεγαλύτερο βάρος είναι η προστασία και η διαχείριση του παραλιακού μετώπου, τόσο στο βόρειο όσο και στο νότιο τμήμα της περιοχής παρέμβασης. Έχουμε ένα πολύ δυναμικό παραλιακό μέτωπο, το οποίο πρέπει να διαχειριστούμε και να προστατεύσουμε.

Στην εν λόγω περιοχή υπάρχει μια πολύ ιδιαίτερη ενδοχώρα, ένα μέρος της οποίας συνορεύει με ιδιαίτερης σημασίας περιοχές γειτονικών Δήμων, και έτσι μπορούν να αναπτυχθούν διαδημοτικές συνεργασίες, μέσω των οποίων θα υπάρξει παράλληλη στήριξη και ανάπτυξη.

Και οι υπόλοιποι όμως τομείς είναι πολύ σημαντικοί και θα πρέπει να δοθεί μία ώθηση καθώς είναι άρρηκτα συνδεδεμένοι με την ανάπτυξη, και αυτοί είναι το Περιβάλλον (φυσικό περιβάλλον και αστικό δομημένο περιβάλλον), ο Πολιτισμός, η Ιστορία, ο Πρωτογενής Τομέας και ο Τουρισμός. Ξεχωριστή μνεία πρέπει να κάνουμε στην προσπάθεια ενδυνάμωσης του κοινωνικού ιστού με μία σειρά από πολιτικές και δράσεις, γιατί χωρίς την ύπαρξη μιας υγιούς και δυνατής κοινωνίας η οποιαδήποτε προσπάθεια για ανάπτυξη θα αποτύχει.

Με λίγα λόγια και αν θέλαμε να περιγράψουμε την αναπτυξιακή φυσιογνωμία της περιοχής θα λέγαμε ότι αποτελεί μία ήσυχη, ασφαλή, βιώσιμη, πράσινη περιοχή για τους πολίτες και τους επισκέπτες αξιοποιώντας τα φυσικά χαρακτηριστικά, το παραλιακό μέτωπο, την ενδιαφέρουσα ανταγωνιστική ενδοχώρα, το φυσικό περιβάλλον, τα μνημεία και αρχαιολογικούς χώρους, τη γεωγραφική θέση στο μέσον της Κρήτης αλλά πάνω απ' όλα τους ανθρώπους της.

3. Η Στρατηγική

Η στρατηγική που θα ακολουθήσουμε για την προσπάθεια επίτευξης των στόχων μας περιλαμβάνει αρχικά την εξωστρέφεια, την ανταλλαγή εμπειριών και αποκόμιση καινοτόμων ιδεών μέσα από τη συμμετοχή σε δίκτυα πόλεων και συνεργατικές δράσεις. Την συνδιαμόρφωση της πολιτικής της περιοχής ΟΧΕ Ρεθύμνου σε επίπεδο περιφερειακό εθνικό και Ευρωπαϊκό. Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας με ανάδειξη επιχειρηματικών ευκαιριών και ενθάρρυνση επιχειρηματικών πρωτοβουλιών (τοπικό invest). Συνεργασία με

εκπαιδευτικά ιδρύματα για την καινοτομία και έρευνα με την ίδρυση κέντρου Επιστημών και Κουλτούρας. Η αυστηρή προσήλωση και συνέχιση της πορείας προς την βιώσιμη ανάπτυξη μέσα από μία σειρά πολιτικών που στοχεύουν στην βιώσιμη κινητικότητα, την υλοποίηση ολοκληρωμένων αναπτυξιακών προγραμμάτων με έργα βιώσιμης προοπτικής και «σφραγίδα» βιωσιμότητας, αλλά και με την στόχευση στη βιώσιμη ενέργεια, την εξοικονόμηση ενέργειας και την υλοποίηση του Συμφώνου των Δημάρχων. Με λίγα λόγια στοχεύουμε σε μία έξυπνη ανάπτυξη. Και πάλι θα πρέπει να αναφερθούμε ιδιαίτερα στο κομμάτι της Κοινωνικής Συνοχής. Δράσεις για μείωση της ανεργίας της παροχής πρόνοιας σε ασθενέστερους, μείωσης της φτώχειας και του αποκλεισμού, της προστασίας της υγείας, αύξησης του αισθήματος ασφάλειας των πολιτών.

Προσπαθούμε μέσα από ένα ολοκληρωμένο σχεδιασμό και παρεμβάσεις να διαχειριστούμε την ανάπτυξη του τόπου, όχι με την έννοια της θεωρίας, αλλά με την έννοια των έργων.

Οι **αναπτυξιακές προτεραιότητες** με βάση το σχεδιασμό και τις αποφάσεις που έχουν παρθεί μέχρι και σήμερα στην περιοχή του Ρεθύμνου και με βάση τα όσα αναλύθηκαν παραπάνω είναι οι εξής:

- Η συνέχιση και ενίσχυση της δικτύωσης και της εξωστρέφειας
- Η **έξυπνη διαχείριση** υπαρχόντων υποδομών
- Η συνέχιση και ολοκλήρωση του προγράμματος της **βιώσιμης κινητικότητας**
- Εφαρμογή του σχεδίου δράσης για την **βιώσιμη ενέργεια** με έμφαση τα σχολεία τα δημόσια κτίρια το δημόσιο φωτισμό τα αντλιοστάσια κλπ
- Η ολοκλήρωση παρεμβάσεων και η συνέχιση των έργων ανάπλασης στο ιστορικό και εμπορικό κέντρο
- Η αναζωογόνηση των **γειτονιών και ανάπλαση των περιαιστικών περιοχών** της πόλης
- Η ολοκληρωμένη αναπτυξιακή προσέγγιση σε οικισμούς & ενδοχώρα
- Η ενίσχυση, αναγέννηση και ο εμπλουτισμός του **τουριστικού προϊόντος**
- Η διατήρηση της **φυσικής και πολιτιστικής μας ταυτότητας**
- Η ενίσχυση της **σύγχρονης ταυτότητάς μας**
- Η ανάπτυξη της **γεωργικής παραγωγής**
- Η **κοινωνική συνοχή**

- Η υποστήριξη των **ακαδημαϊκών και επιστημονικών ιδρυμάτων** και κέντρων αριστείας – έρευνας και η συμβολή μας στην δημιουργία υποδομών έρευνας και καινοτομίας (HIPPER, Τεχνόπολις, Κέντρο Επιστημονικής Κουλτούρας)
- Η συγκράτηση του **νέου ανθρώπινου παραγωγικού δυναμικού** στον Δήμο
- Ανάπτυξη και προώθηση **τοπικής επιχειρηματικότητας**.
- Οι **ολοκληρωμένες παρεμβάσεις** στους οικισμούς και στην ενδοχώρα, με ιδιαίτερη έμφαση στο περιβάλλον, στον πολιτισμό και τον εναλλακτικό τουρισμό

Οι παραπάνω αναπτυξιακές προτεραιότητες καθορίζουν και τους άξονες στρατηγικής για τις παρεμβάσεις της ΟΧΕ.

Ο στρατηγικός στόχος για το Ρέθυμνο όπως περιγράφηκε στο Στρατηγικό Σχέδιο Βιώσιμης Ανάπτυξης του Ρεθύμνου στον Τομέα των Μεταφορών αφορά στην εφαρμογή μιας καινοτόμου πολιτικής για τα ελληνικά δεδομένα, που θα εγγράφεται στη γενικότερη ευρωπαϊκή στρατηγική για τις βιώσιμες μετακινήσεις και που θα αναδείξει το Ρέθυμνο σε μια πόλη όμορφη, ανθρώπινη, υγιή οικονομικά και φιλόξενη για κατοίκους και επισκέπτες. Το όραμα για το Δήμο Ρεθύμνου όπως διατυπώθηκε στην ειδική έκθεση «Ενσωμάτωση Αρχών και Στόχων Σχεδίου Δράσης Αειφόρου Ενέργειας στον Αναπτυξιακό Προγραμματισμό του Δήμου Ρεθύμνης» αφορά στην ανάδειξη της τοπικής ενεργειακής πολιτικής σε μόνιμο πυλώνα του αναπτυξιακού σχεδιασμού του Δήμου Ρεθύμνης, με παράλληλη υιοθέτηση πράσινων πολιτικών εξοικονόμησης ενέργειας και προστασίας του περιβάλλοντος και με στόχο τη μείωση τουλάχιστον κατά 20% των εκπομπών CO₂ από τα επίπεδα του 2011 έως και το 2020.

Στην ανάλογη κατεύθυνση θα κινείται και ο Δήμος Αγίου Βασιλείου στο πλαίσιο της ΟΧΕ Ρεθύμνου.

Άξονες Στρατηγικής για την υλοποίηση του οράματος (δύναται να) στην περιοχή παρέμβασης είναι οι ακόλουθοι:

1. **ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΣΥΝΔΥΑΣΜΕΝΟΥ ΣΥΜΠΛΕΓΜΑΤΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ**
2. **ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ**
3. **ΕΞΥΠΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΙΣΟΡΡΟΠΗ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ**
4. **ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ, ΒΙΩΣΙΜΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ**

Η διατύπωση του παραπάνω οράματος προκύπτει μετά από διεξοδική ανάλυση του χωροταξικού, πολεοδομικού και αναπτυξιακού σχεδιασμού στην περιοχή παρέμβασης και

έπειτα από διερεύνηση της συμβατότητας με τις επιδιώξεις του ΠΕΠ Κρήτης 2014-2020 ανά θεματικό στόχο, τις επιδιώξεις της Περιφερειακής Στρατηγικής για την Έξυπνη Εξειδίκευση στην Κρήτη καθώς και τις προβλέψεις των επιμέρους Επιχειρησιακών προγραμμάτων.

Γ. Καθορισμός Περιοχής Παρέμβασης

Στην περιοχή παρέμβασης εντάσσονται οι Δήμοι Ρεθύμνης και Αγίου Βασιλείου της Περιφερειακής Ενότητας Ρεθύμνου. Ειδικότερα, περιλαμβάνονται τα μεγαλύτερα τμήματα των Δ.Ε. Αρκαδίου (εκτός των τοπικών κοινοτήτων Ελεύθερνας, Αρχαίας Ελεύθερνας, Χαρκίων, Αμνάτου και Σκουλουφίων που ανήκουν σε περιοχές UNESCO), Λαππαίων, Νικηφόρου Φωκά και Ρεθύμνης από το Δήμο Ρεθύμνης και η Δ.Ε. Φοίνικα του Δήμου Αγίου Βασιλείου.

Η οριοθέτηση της περιοχής προκύπτει, όπως είναι εμφανές, από τα διοικητικά όρια των επιμέρους ενοτήτων, για λόγους καλύτερης διαχείρισης των προτεινόμενων δράσεων της ΟΧΕ και ουσιαστικής επίτευξης των στρατηγικών αξόνων και των στόχων της ΟΧΕ.

Η ενδεικτική περιοχή παρέμβασης παρουσιάζεται στον παρακάτω χάρτη με τα όρια των Δ.Ε. του Δήμου Ρεθύμνου και Δήμου Αγίου Βασιλείου.

Χάρτης Περιοχής Παρέμβασης (προσωρινό απόσπασμα):

Σημειώνεται ότι η περιοχή παρέμβασης προσδιορίζεται συνδυαστικά με την πρόσκληση ΟΧΕ, την περιοχή παρέμβασης των περιοχών UNESCO, τις προτεραιότητες των επιχειρησιακών σχεδίων, του ΠΕΠ Κρήτης και τέλος τα όρια των υφιστάμενων δημοτικών ενοτήτων.